

Non omne quod licet honestum est

Studia z prawa
cywilnego i handlowego
w 50-lecie pracy naukowej
Profesora Wojciecha Jana Katnera

Non omne quod licet honestum est

Studia z prawa
cywilnego i handlowego
w 50-lecie pracy naukowej
Profesora Wojciecha Jana Katnera

redakcja naukowa
Szymon Byczko
Aleksander Kappes
Bartosz Kucharski
Urszula Promińska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

 WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO

 Wolters Kluwer

ŁÓDŹ-WARSZAWA 2022

Fot. K. Stryzowska-Sobieraj

Wojciech J. Katner

Fot. archiwum prywatne Jubilata

SPIS TREŚCI

I. Słowo wstępne	11
II. Życiorys Pana Profesora Wojciecha J. Katnera	13
III. Prace naukowe Profesora Wojciecha J. Katnera – bibliografia	19
IV. Artykuły	37
RAFAŁ ADAMUS, Uniwersytet Opolski <i>Warunki uczestnictwa syndyka (zarządcy) zagranicznego, ustanowionego dla dłużnika mającego siedzibę główną poza Unią Europejską, w osobie prawnej z siedzibą w Polsce</i>	39
EWA BAGIŃSKA, Uniwersytet Gdański <i>W sprawie niestosowania przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu do należności publicznoprawnych</i>	51
MATEUSZ BALCERZAK, Uniwersytet Łódzki <i>Należyta staranność producentów i sprzedawców części zamiennych</i>	62
ZBIGNIEW BANASZCZYK, Uniwersytet Warszawski <i>Możliwość zastosowania art. 439 k.c. w odniesieniu do przypadków sprowadzenia stanu bezpośredniego niebezpieczeństwa wyrządzenia szkody niezgodnym z prawem wykonywaniem władzy publicznej</i>	72
MIROSLAW BĄCZYK, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu <i>Współczesny i przyszły model prawny subrogacji w prawie polskim</i>	81
ADAM BRZOZOWSKI, Uniwersytet Warszawski <i>Nominalizm i waloryzacja – ocena art. 358¹ k.c. z perspektywy trzydziestolecia jego obowiązywania</i>	100
LÁSZLÓ BURIÁN, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapeszt <i>The impact of the recodification of Hungarian private international law on the homeward trend</i>	109
SZYMON BYCZKO, Uniwersytet Łódzki <i>Konsorcjum w orzecznictwie Sądu Najwyższego</i>	118
ANDRZEJ CAŁUS, Szkoła Główna Handlowa <i>Uwagi do projektowanych artykułów 385¹ § 1 i 385³ k.c.</i>	129
JULIA CHLEBNY, Uniwersytet Łódzki <i>Przy dźwiękach bąbelków – kilka słów z problematyki zdolności rejestracyjnej znaków dźwiękowych</i>	136

<p>MAŁGORZATA DUMKIEWICZ, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie <i>Wprowadzenie do umowy spółki z o.o. możliwości przymusowego umorzenia udziałów jako zmiana umowy spółki uszczuplająca prawa udziałowe (art. 246 § 3 k.s.h.)</i> . . . . .</p>	145
<p>MARIUSZ FRAS, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Ochrona dóbr osobistych osób nieheteronormatywnych. Kilka krytycznych uwag na tle judykatury</i> . . . . .</p>	153
<p>JÓZEF FRĄCKOWIAK, Uniwersytet Wrocławski <i>O problemach z normatywną definicją osób prowadzących działalność gospodarczą lub zawodową we współczesnym polskim prawie prywatnym</i> . . . . .</p>	161
<p>BERNADETTA FUCHS, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Informacje przedkontraktowe organizatora sieci franchisingu. Uwagi na tle projektu ustawy o działalności franczyzowej</i> . . . . .</p>	172
<p>MAŁGORZATA GERSDORF, MATEUSZ PILICH, Uniwersytet Warszawski <i>Autonomia sędziów i sądów w przyszłości prawa państw Unii Europejskiej</i> . . . . .</p>	186
<p>BEATA GIESEN, Uniwersytet Łódzki <i>Autorskoprawna umowa licencyjna zawarta na czas dłuższy niż 5 lat – kontrowersje wokół art. 68 Prawa autorskiego</i> . . . . .</p>	193
<p>RICHARD GIESEN, Ludwig-Maximilians-Universität München <i>Die Einwilligung ins Delikt nach Deutschem Recht</i> . . . . .</p>	207
<p>BARTŁOMIEJ GLINIECKI, Uniwersytet Gdański <i>Przepisy intertemporalne ustawy z dnia 20.05.2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym</i> . . . . .</p>	223
<p>MATEUSZ GROCHOWSKI, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht <i>Mikrokasa – makroproblem. Prawo krajowe a granice kontroli postanowień umów konsumenckich</i> . . . . .</p>	232
<p>JACEK GUDOWSKI, Sąd Najwyższy <i>Kodeks postępowania cywilnego A.D. 2022</i> <i>Esej o postmodernizmie obskurantyzmie prawnym i niekompetencji</i> . . . . .</p>	242
<p>MACIEJ GUTOWSKI, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu <i>Problem kredytów frankowych. Dalsze perspektywy</i> . . . . .</p>	264
<p>MAGDALENA HABDAS, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Prawnoekonomiczne uwarunkowania rozwiązywania konfliktów sąsiedzkich poprzez interwencję publiczną na przykładzie obszarów specjalnych tworzonych dla lotnisk w Polsce i Niemczech</i> . . . . .</p>	279
<p>ANDRZEJ HERBET, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II <i>Podstawowe elementy struktury kapitałowo-majątkowej prostej spółki akcyjnej</i> . . . . .</p>	294
<p>JAKUB JANETA, Uniwersytet Łódzki <i>Powództwo o przejęcie majątku spółki de lege lata i de lege ferenda</i> . . . . .</p>	310
<p>ALEKSANDER KAPPES, Uniwersytet Łódzki <i>Podmiotowość prawna sztucznej inteligencji. Rzeczywista potrzeba czy kreacjonizm prawniczy?</i> . . . . .</p>	321

PRZEMYSŁAW KATNER, Uniwersytet Szczeciński <i>Precz z lichwą 2.0! Niekończąca się opowieść?</i>	342
ANDRZEJ KIDYBA, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie <i>Cywilistyczne mutanty</i>	353
WOJCIECH JERZY KOCOT, Uniwersytet Warszawski <i>Umowa sprzedaży w systematyce Kodeksu cywilnego</i>	361
KATARZYNA KOPACZYŃSKA-PIECZNIAK, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie <i>Umowa a statut spółki komandytowo-akcyjnej</i>	376
JOANNA KRUCZALAK-JANKOWSKA, Uniwersytet Gdański <i>W jaki sposób wspierać w Polsce budowanie kultury restrukturyzacji – uwagi na tle wdrożenia dyrektywy 2019/1023</i>	390
BARTOSZ KUCHARSKI, Uniwersytet Łódzki <i>Prawa leasingobiorcy samochodu do odszkodowania ubezpieczeniowego</i>	397
ZBIGNIEW KUNIEWICZ, Uniwersytet Szczeciński <i>Sytuacja prawna pełnomocnika powołanego przez zgromadzenie wspólników do reprezentowania spółki kapitałowej w umowach oraz sporach z członkiem zarządu</i>	411
KRZYSZTOF KUROSZ, Uniwersytet Łódzki <i>Kilka uwag o relacji między prawem cywilnym a pięknem i brzydotą (właściwościami estetycznymi)</i>	419
ZBIGNIEW KWAŚNIEWSKI, ALEKSANDRA SIKORSKA-LEWANDOWSKA, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu <i>Model prawny zaskarżania uchwał korporacyjnych organów spółek kapitałowych – postulaty de lege ferenda</i>	437
PAWEŁ TOMASZ LASOŃ, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim <i>O tym, dlaczego stanowisko Profesora Wojciecha Jana Katnera powinno wyznaczać kierunek rozstrzygnięć sądów w sprawach frankowych</i>	445
MAREK LEŚNIAK, Uniwersytet Wrocławski <i>Wybrane uwagi o konieczności stosowania art. 210 § 1 Kodeksu spółek handlowych do zawarcia oraz zmiany umowy spółki komandytowej między spółką z ograniczoną odpowiedzialnością a członkiem zarządu tej spółki</i>	454
KRYSTIAN MARKIEWICZ, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Czy ex iniuria ius non oritur?, czyli o „sędziach” powołanych niezgodnie z prawem uwag kilka</i>	465
ELWIRA MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, IZABELLA GIL, Uniwersytet Wrocławski <i>Obowiązki spółki związane z ujawnieniem w KRS zmiany wspólników w wypadku śmierci wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością</i>	486
ADAM MASSALSKI, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Delegatura IPN w Kielcach <i>Aparat represji wobec uczniów od grudnia 1954 r. do listopada 1956 r. w świetle biuletynów Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego</i>	497

WIKTOR P. MATYSIAK, Uniwersytet Łódzki <i>Kilka uwag na temat zastrzeżenia w umowie między przedsiębiorcami zakazu prowadzenia działalności konkurencyjnej bez wynagrodzenia</i>	507
MAREK MICHALSKI, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie <i>Kilka refleksji na temat koncepcji spółki akcyjnej z perspektywy instytucjonalnej</i>	517
MAŁGORZATA MODRZEJEWSKA, Uniwersytet Warszawski <i>Tajemnica przedsiębiorstwa jako czyn nieuczciwej konkurencji i jako nakaz lojalnego zachowania członków organów spółek kapitałowych</i>	531
TERESA MRÓZ, Uniwersytet w Białymstoku <i>O zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej z perspektywy kilku lat</i>	545
IZABELA MYCKO-KATNER, Uniwersytet Szczeciński <i>Obowiązki informacyjne sprzedawcy wobec kupującego konsumenta wynikające z art. 546¹ k.c. – prawo a rzeczywistość</i>	559
MONIKA NAMYSŁOWSKA, Uniwersytet Łódzki <i>Zawrotna kariera czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów</i>	576
JACEK NAPIERAŁA, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu <i>Jurysdykcyjno- i kolizyjnoprawne aspekty skargi pauliańskiej w orzecznictwie TSUE</i>	587
JERZY P. NAWORSKI, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu <i>Problem wykonywania prawa kontroli w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością przez pełnomocnika. Wykładnia art. 212 § 1 zd. 2 k.s.h.</i>	597
ARTUR NOWACKI, Uniwersytet Warszawski <i>Dopuszczalność wyłączenia lub ograniczenia rozporządzania warrantami subskrypcyjnymi</i>	612
EWA NOWIŃSKA, Uniwersytet Jagielloński <i>Ta kłopotliwa prasa!</i>	617
WŁODZIMIERZ NYKIEL, Uniwersytet Łódzki <i>Prawo podatnika do zapłaty podatku w wysokości wynikającej z ustawy</i>	625
ADAM OLEJNICZAK, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu <i>Rozporządzenie przedmiotem z majątku wspólnego po ustaniu ustroju wspólności, czyli o niektórych skutkach odestania z art. 46 k.r.o.</i>	631
KONRAD OSAJDA, Uniwersytet Warszawski <i>Odpowiedzialność członków organów prostej spółki akcyjnej</i>	642
HENRYK PIETRZKOWSKI, Sąd Najwyższy <i>Zajęcie ruchomości przez komornika sądowego oraz obrona osób trzecich i małżonka dłużnika, których prawa zostały naruszone zajęciem bezzasadnym</i>	656
PIOTR PINIOR, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Ochrona praw akcjonariuszy mniejszościowych a prawo ustąpienia akcjonariusza</i>	669
WOJCIECH POPIOŁEK, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Kilka uwag w sprawie umorzenia akcji prostej spółki akcyjnej</i>	676

URSZULA PROMIŃSKA, Uniwersytet Łódzki <i>Problem obrotu faktycznym monopolem</i>	686
WIESŁAW PUŚ, Uniwersytet Łódzki <i>Łódź – centrum handlu międzynarodowego na przełomie XIX i XX wieku</i>	698
MAŁGORZATA PYZIAK-SZAFNICKA, Uniwersytet Łódzki <i>Kilka uwag o nadużyciu prawa podmiotowego przez wierzyciela</i>	707
WOJCIECH PYZIOŁ, ANNA WALASZEK-PYZIOŁ, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>Kilka refleksji na temat statusu prawnego spółki jawnej w fazie „końcowej”</i>	718
WOJCIECH ROBACZYŃSKI, Uniwersytet Łódzki <i>Niewykonanie lub nienależyte wykonanie cywilnoprawnego zobowiązania jako naruszenie dyscypliny finansów publicznych</i>	723
MICHAŁ ROMANOWSKI, Uniwersytet Warszawski <i>Katmer jest zbyt młody, aby nie orzekać w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego</i>	738
MARTA ROMAŃSKA, Uniwersytet Jagielloński <i>Stosowanie sankcji cywilnoprawnych z inicjatywy organów administracji publicznej jako instrument publicznoprawnej ingerencji w cywilne stosunki prawne</i>	753
ANNA RZETELSKA, Uniwersytet Łódzki <i>Wierzytelność zabezpieczona przewłaszczeniem na zabezpieczenie w postępowaniu restrukturyzacyjnym</i>	769
TOMASZ SIEMIĄTKOWSKI, Szkoła Główna Handlowa <i>Komitet audytu: wciąż jeden czy już dwa – konkurencyjne – systemy nadzoru w polskiej spółce publicznej? O nieporozumieniu, które stało się prawem</i>	783
JACEK SKRZYDŁO, Uniwersytet Łódzki <i>Odpowiedzialność korporacji za naruszenie praw człowieka w świetle amerykańskiego prawa federalnego</i>	802
STANISŁAW SOŁTYSIŃSKI, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu <i>Konsekwencje nierównego traktowania mieszkaniowych kredytów walutowych i złotówkowych dziś i jutro</i>	817
TOMASZ SÓJKA, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu <i>Uwagi dotyczące automatycznego umorzenia akcji na wniosek akcjonariusza</i>	825
MIROŚLAW STEC, Uniwersytet Jagielloński <i>Umowa spedycji – skąd przyszła i dokąd zmierza?</i>	833
ROBERT STEFANICKI, Uniwersytet Wrocławski <i>Matżeński ustrój majątkowy i prawo korporacyjne – zarys problemu</i>	847
KRZYSZTOF STRZELCZYK, Sąd Najwyższy <i>Zmiana umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (zagadnienia wybrane na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego)</i>	856
JANUSZ A. STRZĘPKA, Uniwersytet Śląski w Katowicach <i>Odbiór robót budowlanych w polskim i niemieckim systemie prawnym</i>	867

Spis treści

ANDRZEJ SZAJKOWSKI, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk <i>Wiarołomny włodarz jako model zarządcy w spółkach Skarbu Państwa</i>	875
ANDRZEJ SZUMAŃSKI, Uniwersytet Jagielloński <i>Potrzeba regulacji prawa grup spółek w Polsce i związane z tym dylematy ustawodawcy</i>	881
MONIKA TARSKA, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk <i>Ekspektatywa prawa udziałowego w spółce z o.o.</i>	891
MARCIN TRZEBIATOWSKI, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II <i>Zakaz venire wskutek bezczynności wobec używania znaku towarowego (także renomowanego) – zwłaszcza na gruncie przepisów u.z.n.k. (na tle orzecznictwa)</i>	901
MACIEJ WĘGIERSKI, Uniwersytet Łódzki <i>Umowa o świadczenie usług w chmurze obliczeniowej w świetle wytycznych Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego</i>	922
TADEUSZ WIŚNIEWSKI, Akademia Leona Koźmińskiego <i>Czy postępowanie odrębne w sprawach o naruszenie posiadania jest konieczne?</i>	931
ALEKSANDER JERZY WITOSZ, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach <i>Warunek w prawie restrukturyzacyjnym</i>	943
MICHAŁ WOJEWODA, Uniwersytet Łódzki <i>Niedaleko pada jabłko od jabłoni (choć niekiedy na grunt sąsiada), czyli kilka refleksji na temat art. 148 k.c.</i>	954
JAKUB JAN ZIĘTY, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie <i>Zmiana uchwały o podziale zysku w świetle uprawnień wspólników (akcjonariuszy)</i>	964

I. SŁOWO WSTĘPNE

Zgodnie z akademicką tradycją, z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera oddajemy w ręce Czytelników i Autorów pracę zbiorową pod tytułem *Non omne quod licet honestum est. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera*.

Tytuł dzieła nie został nadany przypadkowo. Nie wszystko, co dozwolone, jest godziwe – w tej krótkiej paremii wyraża się rola słuszności, sprawiedliwości i dobrych obyczajów w prawie prywatnym, przejawiona między innymi w instytucji nadużycia prawa podmiotowego, dlatego wybraliśmy ją na tytuł, a w istocie motto niniejszej Księgi. Według Profesora Katnera bowiem te poprawne wartości muszą uzupełniać, a nawet korygować normy ustawowe w procesie stosowania prawa przez sąd i w wykładni dokonywanej przez doktrynę. Dopiero ich odpowiednia synteza daje sprawiedliwe prawo. Paremia ta jest też jedną z 86 uwiecznionych na budynku Sądu Najwyższego w Warszawie przy placu Krasińskich, gdzie Profesor pełnił służbę sędziowską w Izbie Cywilnej.

Księga powstała wysiłkiem 82 Autorów i składa się z 79 artykułów z zakresu prawa cywilnego, handlowego, ale także innych gałęzi prawa. Kilka z nich dotyczy bliskiej Profesorowi w ostatnich latach problematyki praworządności (a ściślej: naruszania jej).

Udział w Księdze zadeklarowała również wybitna cywilistka i sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku, prof. dr hab. Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska. Pani Profesor bardzo zależało na uczestnictwie w Księdze poświęconej Jej Wychowanekowi. Niestety, w trakcie pisania artykułu zdrowie ostatecznie odmówiło Jej posłuszeństwa, a kilka tygodni później zmarła w wieku 95 lat. Artykuł – z zakresu prawa porównawczego – pozostał *in statu nascendi*, z wielką stratą dla Księgi, jako że Pani Profesor była wybitną komparatystką, a w ostatnich latach poświęciła się głównie badaniom prawnoporównawczym.

Jako redaktorzy Księgi, wraz z pozostałymi współpracownikami Profesora z Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego, kierujemy wyrazy podziękowania do wszystkich Autorów artykułów składających się na Księgę. Mamy świadomość, że w smutnej dobie pisania „dla punktów” udział w księgach jubileuszowych stanowi pewien „luksus” oraz wyraz rzeczywistej sympatii i szacunku dla Jubilata. Dziękujemy również Wydawnictwu Uniwersytetu Łódzkiego i Wydawnictwu Wolters Kluwer za sprawnie przeprowadzone prace wydawnicze.

I. Słowo wstępne

Wyrażamy ogromną wdzięczność dla Donatorów Księgi, bez których hojnego wsparcia nie byłoby możliwe jej wydanie, a są nimi:

- BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego sp. z o.o.,
- Filip i S-ka Dromader spółka jawna,
- Monnari Trade S.A.,
- Naczelna Rada Adwokacka,
- Okręgowa Izba Radców Prawnych w Łodzi,
- Okręgowa Rada Adwokacka w Łodzi,
- Petecki sp. z o.o.,
- Polska Izba Ubezpieczeń,
- PPU Cza -Ta Niciak sp. jawna,
- Rossmann Supermarkety Drogerijne Polska sp. z o.o.,
- Wydział Prawa i Administracji UŁ.

Prof. dr hab. Urszula Promińska
Prof. UŁ dr hab. Szymon Byczko
Prof. UŁ dr hab. Aleksander Kappes
Prof. UŁ dr hab. Bartosz Kucharski

IV. ARTYKUŁY

RAFAŁ ADAMUS

Uniwersytet Opolski

WARUNKI UCZESTNICTWA SYNDYKA
(ZARZĄDCY) ZAGRANICZNEGO,
USTANOWIONEGO DLA DŁUŻNIKA MAJĄCEGO
SIEDZIBĘ GŁÓWNAŁ POZA UNIĄ EUROPEJSKĄ,
W OSOBIE PRAWNEJ Z SIEDZIBĄ W POLSCE

Pan Profesor Wojciech J. Katner dla kolejnych pokoleń prawników jest pięknym wzorem pracy naukowej, sędzią Sądu Najwyższego z nieocenionym wkładem w budowanie prestiżu tej instytucji, co w dzisiejszych czasach ma szczególną wartość, prawniczym autorytetem, w którego wypowiedzi zawsze warto się wsłuchiwać.

W księdze jubileuszowej ku czci Jubilata chciałbym przedstawić wielowątkowe zagadnienie odnoszące się do warunków uczestnictwa syndyka (zarządcy) zagranicznego dłużnika mającego siedzibę główną poza Unią Europejską osobie prawnej z siedzibą w Polsce.

ZAGADNIENIE WSTĘPNE

Postępowanie upadłościowe mające na celu likwidację majątku upadłego wiąże się z przymusem państwowym (np. odebranie zarządu majątkiem i jego sprzedaż). Podobnie postępowanie mające na celu restrukturyzację zobowiązań dłużnika zwykle wspiera się na władczym działaniu państwa (np. zatwierdzenie układu wbrew woli niektórych wierzycieli, moratorium na spłatę zobowiązań, przejściowy immunitet egzekucyjny). Normy państwowe odnoszące się do niewypłacalnych dłużników wynikające z danego porządku prawnego działają jednakże w granicach jurysdykcji danego państwa. W przypadku pojawienia się tzw. elementu obcego pojawia się potrzeba rozwiązania kolizji pomiędzy różnymi porządkami prawnymi. Kolizja może dotyczyć zarówno norm proceduralnych, jak i norm materialnoprawnych.

Przedmiotem analiz w niniejszym opracowaniu jest sytuacja, w której została ogłoszona upadłość dłużnika w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej, w sytuacji gdy zagranicznemu dłużnikowi przysługują prawa majątkowe co do aktywów zlokalizowanych w Polsce. Dłużnik, wobec którego ogłoszono upadłość, na terenie

Rzeczypospolitej Polskiej może być np. udziałowcem w spółce kapitałowej. Powstaje pytanie, na jakich zasadach zagraniczny syndyk (zarządca) uczestniczy w spółce, osobie prawnej, osobie ustawowej zarejestrowanej w Polsce, a w szczególności dokonuje nominacji ich władz (np. członków zarządu, członków rady dyrektorów, likwidatorów). O ile postępowanie upadłościowe jest przejawem władztwa państwowego, powstaje pytanie: na ile władztwo obcego państwa będzie miało moc i według jakich zasad na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej?

Zagadnieniem tym zajmują się międzynarodowe postępowania upadłościowe. Ponieważ różnice normatywne i tradycje prawne państw położonych na różnych kontynentach mogą być poważne, to zastrzec należy, że według dorobku polskiej doktryny kwalifikacji pojęć w ramach międzynarodowego postępowania cywilnego dokonuje się według *lex fori*, czyli w postępowaniu przed sądem polskim według polskiego prawa procesowego¹.

MIĘDZYKARODOWE POSTĘPOWANIE UPADŁOŚCIOWE I JEGO ROZWÓJ

Międzynarodowe postępowanie upadłościowe rozumiane jako heterogeniczna regulacja kolizyjna dotycząca postępowania i prawa upadłościowego w wymiarze międzypaństwowym nie jest problemem nowym. Międzynarodowe prawo upadłościowe może obowiązywać z mocy aktu prawnego usytuowanego na płaszczyźnie ponadpaństwowej (umowa międzynarodowa, konwencja, prawo organizacji państw) a także na płaszczyźnie danego wewnętrznego porządku prawnego. Już w II połowie XIX w. zawierane były umowy bilateralne regulujące niektóre aspekty upadłości. Według J. Namitkiewicza², „kwestia międzynarodowego prawa upadłościowego poruszona została pierwszy raz na konferencji w Hadze w 1894 r.”. Próba regulacji postępowania dotyczącego niewypłacalności w płaszczyźnie międzynarodowej była, opracowana przez Radę Europy, Konwencja Europejska Nr 136 o niektórych międzynarodowych aspektach upadłości z 5.06.1990 r. (tzw. konwencja stambulska)³.

Współcześnie międzynarodowe postępowanie upadłościowe jest materią regulacji krajowych ustaw poświęconych prawu upadłościowemu albo ustaw regulujących materię prawa prywatnego międzynarodowego (prawa kolizyjnego)⁴. Problematyka międzynarodowego prawa upadłościowego ma coraz bogatszą literaturę w Polsce⁵.

¹ J. Jodłowski, *Kilka kwestii z teorii międzynarodowego postępowania cywilnego*, PiP 1974/2, s. 100–101. Por. także H. Trammer, *Z rozważań nad strukturą normy kolizyjnej prawa prywatnego międzynarodowego*, SC 1969/XIII–XIV, s. 402.

² J. Namitkiewicz, *Podręcznik prawa handlowego, wekslowego, czekowego i upadłościowego*, wyd. III, Warszawa 1927, s. 529.

³ Zob. J. Broł [w:] *Prawo Wspólnot Europejskich a prawo polskie. Prawo gospodarcze*, red. M. Saffjan, Warszawa 2002, s. 502 i n.

⁴ W. Klyta [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, A.J. Witosz, Warszawa 2014, wyd. 5, s. 815–816.

⁵ Zob. np. F. Zedler, A. Hrycaj, P. Filipiak, *Europejskie prawo upadłościowe. Komentarz*, red. F. Zedler, Warszawa 2011; W. Klyta, *Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych*, Warszawa 2008;

Impulsem dla rozwoju międzynarodowego prawa upadłościowego na płaszczyźnie ponadpaństwowej było rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29.05.2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego i jego „następca” – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20.05.2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego. Regulacja rozporządzenia 1346/2000 stanowiła wówczas *novum* w prawie europejskim. Dla międzynarodowego postępowania upadłościowego był to przewrót kopernikański. Wcześniejsza konwencja brukselska o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych z 1968 r. nie obejmowała swoim zakresem postępowania upadłościowego związanego z likwidacją niewypłacalnych spółek lub innych osób prawnych, ugód sądowych, układow i analogicznych postępowań⁶. Model przyjęty w prawie Unii Europejskiej wymaga odnotowania, gdyż na zasadzie kontrastu rezonuje on z modelem przyjętym dla pozaunijnych międzynarodowych relacji upadłościowych.

DUALIZM REGULACJI MIĘDZYNARODOWEGO PRAWA UPADŁOŚCIOWEGO W POLSCE

Zgodnie z art. 378 ust. 1 p.u. przepisów ustawowych o międzynarodowym postępowaniu upadłościowym nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo prawo organizacji międzynarodowej, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, stanowi inaczej. Zatem w sferze jurysdykcji sądów polskich międzynarodowe prawo upadłościowe może być stosowane albo z płaszczyzny przepisów międzynarodowych albo z płaszczyzny przepisów krajowych. Źródła te są względem siebie rozłączne. Zasadniczo przewidują one różne standardy prawne.

P. Filipiak, *Podstawy wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) Nr 1346/2000*, Warszawa 2013, M. Szydło, *Jurysdykcja krajowa w transgranicznych sprawach upadłościowych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2009; T. Chilarski, *Upadłość transgraniczna w prawie Unii Europejskiej*, Warszawa 2009; M. Armatowska, *Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego*, Warszawa 2011; A. Hrycaj, *Jurysdykcja krajowa w sprawach o ogłoszenie upadłości objętych zakresem zastosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego*, Warszawa 2011; A. Jakubecki, *O naturze głównego i terytorialnego postępowania upadłościowego w prawie upadłościowym Unii Europejskiej* [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005; W. Klyta, *Europejskie międzynarodowe prawo upadłościowe*, Rej. 2004/3–4; M. Glicz, *Prawo upadłościowe Unii Europejskiej*, PPH 2003/11; S. Gurgul, *Zasady i tryb wszczęcia głównego i wtórnego postępowania upadłościowego według prawa Unii Europejskiej i prawa polskiego*, MoP 2009/18; P. Grzejszczak, T. Chilarski, *Jurysdykcja krajowa w międzynarodowym postępowaniu upadłościowym*, PPH 2004/2; R. Adamus, *Europejskie postępowanie insolwencyjne*, PrSp 2004/2; R. Adamus, *Jednolite europejskie prawo restrukturyzacyjne de lege ferenda* [w:] *Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego*, red. J. Kruczalak-Jankowska, Warszawa 2013, s. 451–460, P. Filipiak [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 6, s. 1325 i n.

⁶ Na co wskazuje pkt 7 preambuły rozporządzenia nr 1346/2000.

MODEL REGULACJI OPARTY NA TZW. ZASADZIE OGRANICZONEGO UNIWERSALIZMU

Historyczne już rozporządzenie nr 1346/2000 przewidywało natychmiastowe uznawanie orzeczeń związanych z wszczęciem, prowadzeniem i ukończeniem postępowania upadłościowego oraz orzeczeń wydawanych w bezpośrednim związku z takimi postępowaniami (art. 16 i art. 25 rozp. 1346/2000)⁷. Orzeczenie o wszczęciu postępowania było uznawane we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej (za wyjątkiem Danii) od chwili, kiedy stawało się skuteczne w państwie wszczęcia postępowania (art. 16 ust. 1 rozp. 1346/2000). Przy czym przez chwilę wszczęcia postępowania uważało się ten moment, w którym orzeczenie o wszczęciu postępowania stawało się skuteczne, niezależnie od tego, czy było ono orzeczeniem ostatecznym (art. 2 lit. f) rozp. 1346/2000). Automatyzm uznawania orzeczeń oznaczał, iż skutki postępowania określone prawem państwa wszczęcia postępowania rozciągały się na wszystkie inne państwa członkowskie (art. 17 rozp. 1346/2000). W preambule do rozporządzenia nr 1346/2000 podkreślono, iż uznawanie orzeczeń sądów państwa członkowskich powinno opierać się na zasadzie wzajemnego zaufania. Na takiej zasadzie powinny być rozstrzygane spory o jurysdykcję dwóch państw członkowskich. W preambule do rozporządzenia nr 1346/2000 zastrzeżono dalej, iż postanowienie o wszczęciu postępowania wydane przez sąd, który pierwszy orzekł w sprawie, powinno być uznawane w innych państwach członkowskich bez przeprowadzania kontroli orzeczenia tego sądu⁸. *De lege lata* konstrukcję automatycznego uznawania orzeczeń powieli rozporządzenie 2015/848 (art. 19–20 rozp. 2015/848).

W rozporządzeniach nr 1346/2000 i 2015/848 dla państw Unii Europejskiej – ujmując to w pewnym uproszczeniu – przyjęto tzw. zasadę uniwersalizmu (powszechności). Przy czym zasada ta nie występuje w „czystej” postaci⁹. Mówi się o ograniczonej zasadzie uniwersalizmu¹⁰, gdyż nie oznacza ona, iż całe mienie dłużnika znajdujące się na terytorium państw Unii Europejskiej objęte jest wyłącznie jednym postępowaniem upadłościowym¹¹. Przyjęty model zakłada istnienie jednego głównego postępowania upadłościowego, które wywołuje jednak skutki uniwersalne, na zasadzie automatyzmu prawnego, i towarzyszącego mu postępowania (postępowania) subsydiarnego, a innymi słowy: pomocniczego, satelickiego, zależnego.

Rozporządzenia nr 1346/2000 i 2015/848 mają jednak pewien „bezpiecznik”. Otóż w obu rozporządzeniach przewidziano tzw. klauzulę porządku publicznego przewidując, iż każde państwo członkowskie może odmówić uznania postępowania upadłościowego wszczętego w innym państwie członkowskim albo wykonania orzeczenia wydanego w związku z takim postępowaniem, jeśli skutki takiego uznania lub wykonywania byłyby jawnie sprzeczne z porządkiem publicznym tego państwa, a w szczególności z jego podstawowymi zasadami albo konstytucyjnymi prawami i wolnościami osobistymi (art. 26

⁷ Pkt 22 preambuły rozporządzenia nr 1346/2000.

⁸ Pkt 23 preambuły rozporządzenia nr 1346/2000.

⁹ W. Klyta [w:] *Prawo...*, s. 820.

¹⁰ W. Klyta [w:] *Prawo...*, s. 820.

¹¹ J. Brol, *Prawo Wspólnot...*, s. 511.

rozp. nr 1346/2000, art. 33 rozp. nr 2015/848). Nadmienić należy, że przy stosowaniu klauzuli porządku publicznego winien być brany pod uwagę aktualny porządek prawny i jedynie podstawowe zasady danego systemu prawa. Prawo Unii Europejskiej nie obowiązuje jednak w przypadku relacji zachodzących pomiędzy jurysdykcją Rzeczypospolitej Polskiej a jurysdykcją państw niebędących członkami Unii Europejskiej.

MIĘDZY ZASADĄ TERYTORIALNOŚCI A ZASADĄ OGRANICZONEGO UNIWERSALIZMU

Przeciwieństwem zasady uniwersalizmu jest tzw. zasada terytorialności (lokalizacji, krajowości¹²), według której skutki prawne orzeczenia sądu w postępowaniu upadłościowym ograniczają się jedynie do terytorium państwa, w którym orzeczenie to wydano¹³. Zasada terytorialności – posługując się pewnym uproszczeniem – obowiązywała pod rządem rozporządzenia Prezydenta RP z 1934 r., Prawo upadłościowe (oczywiście, nie w czystej, klasycznej postaci)¹⁴. Pod rządem obecnie obowiązującej ustawy – w odniesieniu do orzeczeń sądów z państw niezwiązanych z jurysdykcją państw członkowskich Unii Europejskiej – obowiązuje zasada ograniczonego uniwersalizmu, której jednak bliżej do zasady terytorialności¹⁵, gdyż uznanie orzeczenia o wszczęciu postępowania upadłościowego nie jest oparte na automatyzmie prawnym.

PRAWO MODELOWE UNCITRAL W ZAKRESIE PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO UPADŁOŚCIOWEGO A REGULACJA PRAWA POLSKIEGO

Polska regulacja międzynarodowego prawa upadłościowego opiera się na prawie modelowym UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency z 30.05.1997 r.¹⁶ Rozwiązanie to ma swoje oczywiste atuty – prowadzi do zbliżenia polskiego porządku prawnego z systemami innych państw, które także będą wzorowały się na regulacji modelowej. Liczba państw, które uwzględniły prawo modelowe w swoich wewnętrznych

¹² Z. Cybichowski, *System prawa międzynarodowego*, Warszawa 1923, s. 346–348.

¹³ Co do zasady terytorialności postępowania upadłościowego w literaturze polskiej zob. np. J. Namitkiewicz, *Podręcznik...*, s. 529; O. Buber, *Polskie prawo upadłościowe*, Warszawa 1936, s. 38; M. Allerhand, *Prawo upadłościowe*, Bielsko-Biała 1991, s. 84–85; S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i układowe. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 130, J. Brol; *Prawo Wspólnot...*, s. 511; J. Pałys, *Wierzytelności podatkowe w postępowaniu upadłościowym*, MP 2022/5, s. 232.

¹⁴ Zob. J. Brol, *Z problematyki międzynarodowych aspektów upadłości i postępowania upadłościowego*, PPH 1998/12, s. 8.

¹⁵ S. Gurgul, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2020 wyraził następujący pogląd: „Zgodnie z zasadą terytorialności prawa, skuteczność orzeczenia krajowego jest ograniczona granicami państwa jego wydania. Warunkiem nadania orzeczeniu krajowemu mocy poza granicami kraju jego pochodzenia jest uznanie lub stwierdzenie jego wykonalności w innym państwie. Uznanie może nastąpić z mocy prawa lub może wymagać przeprowadzenia specjalnego postępowania (postępowania deliberacyjnego) i wydania odpowiedniego aktu przez sąd krajowy. Polskie prawo upadłościowe słusznie nie przyjęło zasady automatycznego uznawania orzeczeń zagranicznych sądów o ogłoszeniu upadłości”.

¹⁶ W. Klyta [w:] *Prawo...*, s. 816.

Recenzenci

Prof. dr hab. Katarzyna Kopaczyńska-Pieczniak

Prof. dr hab. Tomasz Sójka

Wydawca

Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Redaktor inicjujący WUŁ

Monika Borowczyk

Opracowanie redakcyjne

Anna Gaudy-Piątek

Dorota Stępień

Anna Surendra

Sebastian Surendra

Aneta Tkaczyk

Projekt graficzny okładki

Wojtek Janikowski

Fotografie

K. Stryszowska-Sobieraj, archiwum własne Jubilata

© Copyright for this edition by Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2022

© Copyright for this edition by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-694-0

ISBN WUŁ 978-83-8220-921-1

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

